

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»
Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
доктори илмҳои иқтисодӣ,
профессор, Хушвахтзода Қ.Х.

соли 2022

ХУЛОСА

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсия дар мавзӯи “Пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” дар кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ ба иҷро расидааст.

Дар давраи омодагии диссертатсия Шарифзода Шарифбек Мурод унвонҷӯи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳисоб мерафт.

Шарифбек Шарифзода дорои маълумоти олии ҳуқуқшиносӣ буда, соли 2003 факултети ҳуқуқшиносии Донишқадаи андоз ва ҳуқуқ ва соли 2013 Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (ғоибона) аз рӯи ихтисоси “Ҳуқуқшиносӣ” хатм намудааст.

Фармоиши ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ ва омода намудани рисолаи номзадӣ (Шаҳодатнома 6.09.2013, № 2844) санаи 30 июни соли 2017 таҳти №219-05 дода шудааст.

Роҳбари илмӣ: – Саидзода Шохин Нуриддин, номзоди илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти Кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия хулосаи зерин қабул шудааст:

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он аст, ки Тоҷикистон аз рӯзҳои нахустини ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ муборизаро дар баробари дигар самтҳои ҷинояткорӣ ба хусус коррупсия ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати давлатӣ қарор дода, ба ташаккули заминаҳои ҳуқуқиву сохторӣ ва таҳкими ҳамкориҳои байналмилалӣ оғоз намудааст. Чунончӣ, бо роҳбарии Президенти кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон кушишҳои пай дар пай ҷиҳати қабул ва амалиномаи қонунҳо ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии ҷавобгуи манфиатҳои умумимиллӣ ва мукамалгардонии онҳо, ба хусус дар самти пешгирӣ ва муқовимат ба коррупсия ба тасвиб расиданд. Қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии дар ин самт қабулгардида асосҳои ҳуқуқию ташкилии муқовимат бо коррупсияро муайян намуда, ба ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, манфиатҳои давлату ҷомеа, таъмини амнияти миллӣ, фаъолияти муътадили мақомоти давлатӣ ва беғаразӣ дар хизмати давлатӣ равона гардидааст.

Муаллифи рисола қайд намудааст, ки таъкидҳои пайвастаи Пешвои муаззами миллат дар паёмҳои ҳамасола ҳамчун барномаи раҳнамунсоз,

бахри пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия, бахусус оид ба гирифтани додани пора, азониҳудкунии маблағҳои давлатӣ, истифодаи мақоми хизматӣ, баромадан аз ҳадди ваколатҳои мансабӣ ва ғайра аз ҷониби кормандони соҳаҳои мухталифи давлатӣ, аз ҷумла мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, сохторҳои қудратӣ ва суд ба кам кардани монеаҳо дар роҳи рушди соҳибкорӣ, ҷорӣ намудани низоми оддӣ, ислоҳоти ҳуқуқӣ ва ба танзим даровардани сохтори қонунҳо хатари эҳтимолияти фасодшавии бисёре аз соҳаи фаъолияти давлатӣ ва шаклҳои ҳаёти ҷамъиятиро ба воқеъият табдил дод.

Ба андешаи муаллиф тадбиқи ҷорабиниҳои мазкур дар самти мубориза бо коррупсия дар кишварамон басо аҳамиятнок буда, дар шароити гузариш ба идоракунии самарабахши демократӣ, яке аз вазифаҳои муҳими давлат ба ҳисоб меравад. Бинобар ин, коҳиш додан ва ё бартараф намудани омилҳои ба коррупсия мусоидаткунандаро дар тамоми соҳаҳои иқтисодиву иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва пеш аз ҳама дар низоми мақомоти давлатӣ саривақтӣ ва зарур шуморидааст.

Мавсуф дар рисолаи илмии қайд намудааст, ки дар давраи амалигардии санадҳои қонунгузорию зиддикоррупсионӣ ҷиҳати паст намудани шиддати коррупсия ва баланд бардоштани обрӯю нуфузи мамлакат дар арсаи байналмилалӣ аз ҷониби субъектони бевоситаи муқовимат ба коррупсия мунтазам корҳои фаҳмондадиҳӣ, санҷишию назоратӣ, таъқиботи ҷиноятӣ ва ҷораҳои дигари пешгирикунанда амалӣ гардидаанд ва гардида истодаанд. Аммо новобаста аз ҷораҳои андешидашуда, ҳанӯз ҳам аз ҷониби бархе аз кормандони вазорату идораҳо, корхонаю муассисаҳо ва шахсони воқеию ҳуқуқӣ содир намудани кирдорҳои дорои хусусияти коррупсионидошта ба ҷашм мерасад. Дар ин баробар аз рӯи таҳлилҳои омории таҳқиқнамудаи муаллиф ҷиноятҳои коррупсионӣ, иқтисодии хусусияти коррупсионидошта ва ҷиноятҳои ба андоз алоқаманд сол аз сол тамоюли зиёдшавӣ доранд, чунончӣ, дар тӯли 7 сол (2013-2019) бақайдгирии чунин ҷиноятҳо 261 адад зиёд гаштааст. Масалан агар дар соли 2013 ҷиноятҳои коррупсионӣ ва иқтисодии хусусияти коррупсионидошта 1101 ададро ташкил диҳанд, пас ин нишондиҳанда дар соли 2014 ба 1179 ҷиноят, соли 2015 – 1306 ҷиноят, соли 2016 – 1326 ҷиноят, соли 2017 – 1445 ҷиноят, соли 2018 – 1364 ҷиноят ва соли 2019 ба 1362 ҷиноят рост меояд.

Омӯзиш ва тадқиқоти гузаронидаи муаллиф муайян намудааст, ки сабабу шароитҳои ба содиршавӣ ва афзоиши коррупсия мусоидаткунанда ин дар номукаммалии қонунгузорию соҳавӣ, ба таври зарурӣ татбиқи накардани ҷорабиниҳои давлатии зиддикоррупсионӣ, таъмин нагардидани назорати дурусту саривақтӣ, дарки нокифояи талаботи қонунгузорию зиддикоррупсионӣ, ба таври ҳолисона баҳогузорӣ накардани фаъолияти хизматчиёни давлатӣ, интиҳоб ва ҷобачогузорию нодурусти кадрҳо ва ғайраҳо ифода меёбанд. Аз ин лиҳоз, муаллифи рисола бо пешниҳоди тақлифҳо зарур шуморидааст, ки қорқарди роҳу усули муосири баланд бардоштани масъулияти шахсии роҳбарони тамоми вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ташкилоту муассисаҳои дигар ва дар маҷмӯъ, ҳамаи субъектҳои муқовимат ба коррупсия роҳандозӣ

гардида, барои кохиш додани содиршавии ҳуқуқвайронкуниҳои коррупсионӣ тамоми чораҳои пешгирикунанда андешида шавад.

Ғайр аз ин ба ақидаи муаллифи рисола, бо назардошти тамоюлҳои ҷинояткории коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инчунин натиҷаҳои амалии мубориза бар зидди ин ҷиноятҳо бознигарӣ ва ҷорӣ намудани баъзе тағйиротҳо ва ислоҳҳо ба қонунгузорию зиддикоррупсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур мебошад. Аммо барои он ки ин тағйирот пурра ба ҳолати воқеӣ мувофиқат намояд, мақсади қонунгузор дар ҳаёт татбиқ шавад, тавзеҳу омӯзиши моҳияти коррупсия ҳамчун падидаи манфии иҷтимоии ҳуқуқӣ, бояд амалӣ гардад. Барои ин таҳлили таърих, таҷрибаи кишварҳои хориҷ оид ба мубориза бо коррупсия, санадҳои байналмилалӣ дар самти муқовимат бо коррупсия мусоидат хоҳанд кард.

Муаллиф рисоларо аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ таҳия карда, бо мақсади тақмили чораҳои ҳуқуқии ҷиноятӣ ва криминологӣ оид ба муқовимат ба коррупсия, роҳҳои муносири пешгирии боз ҳам самарабахши ҷиноятҳои коррупсиониро тавсия намудааст.

Аз сатҳи таҳқиқи мавзӯи диссертатсия бармеояд, ки муаллиф дар тақмили чораҳои пешгирӣ ва муқовимат бо ҷиноятҳои коррупсионӣ асарҳои олимони зиёди ватанӣ ва хориҷиро мубодила намуда, саҳми онҳоро назаррас ҳисобида, бештари ҷамъаҳои ҳуқуқи зухуроти коррупсияро то ҳол баҳснок арзёбӣ кардааст, ки ба онҳо мафҳуми коррупсия, чораҳои пешгирӣ ва баъзе аз ҷиноятҳои коррупсионӣ, иқтисодии хусусияти коррупсионидошта дохил гардидааст. Ҳамзамон, қайд намудааст, ки то кунун таҳқиқотҳои бунёдӣ вобаста ба масъалаи пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ ва роҳҳои тақмили қонунгузорию ҷиноятӣ милли роҷеъ ба масъалаи мазкур дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷой надорад. Дар робита ба ин ва назардошти саҳми олимони соҳа, муаллиф пешниҳод кардааст, ки баъзе аз паҳлуҳои масъалаи мазкур ниёз ба таҳқиқоти нав ва комплексиро дорад. Аз ҷумла, ба фикри муаллиф дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ оид ба мафҳуми коррупсия, сабабҳо ва шароитҳои ҷинояткорӣ, чораҳои умумии иҷтимоӣ ва махсуси криминологии пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ миёни олимони ақидаи ягона ҷой надошта, то кунун ба пуррагӣ коркард карда нашудааст.

Таҳлили дараҷаи таҳқиқи мавзӯъи нишон медиҳад, ки тақрибан ҳамаи муаллифон бинобар кофӣ набудани таҳқиқоти назариявӣ амалӣ аҳмиятнок будани омӯзиши ин мавзӯро таъкид намудаанд.

Робитаи кор бо барномаҳои таҳқиқотӣ ва мавзӯоти илмӣ. Диссертатсия дар доираи барномаҳои дурнамои корҳои илмӣ-таҳқиқотии кафедраҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия, ки ба мавзӯи «Сиёсати ҳуқуқии ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даврони муносири рушд (барои солҳои 2016-2020)» бахшида шудааст, омода карда шудааст.

Мақсади таҳқиқоти диссертатсионӣ таҳияи тавсияҳо оид ба тақмили қонунгузорию зидди коррупсия ва муайян намудани чораҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснок оид ба пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Чихати ноил гардидан ба мақсадҳои дар боло зикргардида, дар таҳқиқоти мазкур иҷрои чунин вазифаҳо масалагузорӣ карда шудаанд:

– таҳқиқи илмию амалии муайян намудани мафҳуми ҷиноятҳои коррупсионӣ ҳамчун категорияҳои универсалии ҳуқуқи ҷиноятӣ ва хусусиятҳои он;

– омӯзиши таърихи ташаккул ва рушди қонунгузориҳои ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҷиноятҳои коррупсионӣ;

– таҳлили заминаи ҳуқуқии мубориза бо коррупсия, бо назардошти тавсияҳо оид ба татбиқи ҳуқуқи байналмилалӣ дар қонунгузориҳои миллии зидди коррупсия;

– таҳқиқи сабаб ва шароитҳои, ки ба содиршавии ҷиноятҳои коррупсионӣ мусоидат мекунанд, инчунин омӯзиши омилҳои ба латентӣ шудани ин ҷиноят мусоидаткунанда баҳри баргараф намудани онҳо;

– таҳияи пешниҳодҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснок оид ба беҳтар намудани пешгирии умумии иҷтимоии ҷинояткориҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– коркарди чораҳои махсуси криминологӣ оид ба пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Объекти таҳқиқоти диссертатсионӣ муносибатҳои ҷамъиятии мебошад, ки дар ҷараёни мубориза алайҳи коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон вобаста ба пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ ба миён ва фароҳам меоянд.

Мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ меъёрҳои ҳуқуқи ҷиноӣ, ки ҷавобгариро барои содиркунии ҷиноятҳои коррупсионӣ пешбинӣ мекунанд; муайянкунандаҳои ҷиноятҳои коррупсионӣ; тасаввуроти консепсияҳои гуногуни марбути проблемаи таҳқиқшаванда; амалияи мавҷудаи судию тафтишотӣ мебошанд.

Марҳила, мақом ва давраи таҳқиқот (доираи таърихии таҳқиқот). Дар таҳқиқоти мазкур бо мақсади ҳаматарафа, бонизом, таҳқиқи масъалаҳои пешгирии ҷиноятҳои хусусияти коррупсионӣ дошта мутобики қонунгузориҳои ҷорӣ Тоҷикистон ба таҳқиқи муқосиавӣ-ҳуқуқӣ ва таърихи он аҳамияти ҷиддӣ дода шуда, аз давраи қабули КҶ ҚТ то инҷонибро фаро мегирад. Давраи таҳқиқот солҳои 2013-2022 мебошад.

Асосҳои назариявии таҳқиқоти диссертатсиониро бошад, адабиёти илмӣи ватанӣ ва хориҷӣ, инчунин таҳлилҳои вобаста ба мавзӯи баррасишавандаи ҳуқуқи байналмилалӣ, ҳуқуқи ҷиноятии мамлакатҳои хориҷӣ, ҳуқуқи ҷиноятӣ ва дигар соҳаҳои илм ташкил медиҳанд. Вобаста ба мавзӯи таҳқиқот захираҳои глобалии Системаи иттилоотии шабакаҳои иҷтимоӣ ва тафсириҳои васоити ахбори омма мавриди истифода қарор гирифтанд.

Дар рисола асоси методологии таҳқиқоти диссертатсиониро усулҳои умумиилмӣи фалсафӣ, усулҳои илмӣи диалектикий дарки ҳодиса ва раванди ҳаёти ҷамъиятӣ, ягонагии мазмуни иҷтимоӣ ва шаклҳои ҳуқуқие, ки раванди омӯзиши илмӣи онҳоро таъмин менамоянд, ташкил медиҳад. Ҳамзамон, дар рафти таҳқиқоти диссертатсионӣ усулҳои махсуси ҳуқуқӣ самаранок истифода гардидаанд. Аз ҷумла, дар рафти таҳлили мавзӯи мазкур

маълумотҳои оморӣ бо истифода аз усулҳои таҳлили оморӣ таҳқиқ карда шудаанд.

Инчунин дар рисола, **заминаи эмпирикии** диссертатсияро маводҳои тафтишотии мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон марбут ба ҷиноятҳои хусусияти коррупсионидошта, ки дар судҳои Тоҷикистон баррасӣ шудаанд, омори Агентии назорати давлатии молиявӣ ва мубориза бо коррупсия, Суди Олӣ ва Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраҳои муайян ташкил додаанд. Ҳамчунин, маълумотҳои, ки дар воситаҳои ахбории омма ва сомонаҳои интернетӣ вобаста ба ҷиноятҳои коррупсионӣ нашр гардидаанд, ба даст оварда шуда, мавриди омӯзиш қарор дода шудааст.

Навгони илми таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки диссертатсияи мазкур аввалин маротиба дар адабиёти ҳуқуқӣ дар заминаи қонунгузори байналмилалӣ ва таҳлили маҷмуии ҷинояти коррупсионӣ дар Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон доир карда шудааст.

Рисола маълумоти илмиро оид ба низоми кирдорҳои аз ҷиҳати ҷамъиятӣ хавфнок, инчунин роҳҳо ва воситаҳои криминологии пешгирии чунин ҷиноят, ки қаблан дар адабиёти муосири криминологӣ оид ба масъалаҳои мубориза бо ҷинояткорӣ марбут ба коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон инъикос нашуда буд, дар бар мегирад. Дар диссертатсия омилҳои криминогенӣ, ки ҷинояти коррупсиониро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунанд, низ дарҷ ёфтааст.

Дар рисола таҳлили ҷамъбаҳои ҳуқуқӣ - ҷиноӣ ва криминологии пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар асоси қонунгузори байналмилалӣ ва қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ гардида, пешниҳодҳои мушаххас оид ба ворид намудани тағйиротҳо ба қонунгузори зиддикоррупсионӣ ва Кодекси ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ибраз гардидаанд.

Пешниҳодҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснокшуда оид ба беҳтар намудани пешгирии умумиҷамъиятӣ ва махсуси криминологии ҷинояткорӣ коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таълиф гардидаанд, ки дар назарияи криминологӣ ва мувофиқан, дар амалияи ҳифзи ҳуқуқ мавқеи худро то имруз наёфта буданд. Диссертатсия ба талаботи навоари муқаррароти илмӣ ҷавобгӯ буда, ба он барои тақмил додани заминаи ҳуқуқии мубориза бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияҳо пешниҳод гардидаанд.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда. Таҳқиқоти анҷомдодашуда имконият медиҳад, ки нуктаҳои зерини илмӣ ба ҳимоя пешниҳод карда шаванд:

1. Ҷавобгари ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои коррупсионӣ аз замони қадим ҷой дошт, аммо заминаи асосӣ барои қабули КҶ ҚТ амалкунандаро қонунгузори ҷиноятӣ замони Шӯравӣ гузошта буд. Аммо қонунгузори ҷиноятӣ Шӯравӣ ба монанди КҶ ҚТ амалкунанда бо истилоҳи «коррупсия» шинос набуд, ҳолати мазкур ҳангоми бандубасти ҷиноятҳо дар ин самт як қатор мушкилиҳоро ба пеш меовард. Таҷрибаи таърихӣ андухташуда оид ба муқовимат алайҳи коррупсия аз рӯзи қабули КҶ ҚТ соли 1998 заминаи

хуб фароҳам овард. Кодекси қаблан амалкунанда дар масоили ҷавобгарӣ барои ҷиноятҳои коррупсионӣ аз ҷумла ҷинояти порахӯрӣ бартарии зиёд дошт.

2. Асоснок карда мешавад, ки ҷихати дуруст татбиқ намудани чораҳои пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ мафҳуми коррупсия ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба коррупсия» дар таҳрири зерин муқаррар карда шавад: Коррупсия - кирдорҳои қасдонаи ба ҷамъият хавфноке мебошад, ки дар натиҷаи онҳо байни як ё якчанд шахсони мансабдори дорои ваколатҳои ҳокимиятӣ бо шахсон ё гурӯҳҳои алоҳида барои анҷом додани ҳаракат (беҳаракатӣ) ба манфиати шахсони алоҳида ва гурӯҳҳо бо мақсади ғайриқонунӣ гирифтани ва ё додани неъматҳои моддӣ ва ғайримоддӣ, инчунин бо мақсади ба даст овардани манфиат дар шакли хизматрасонии хусусияти ғайримолумулкӣ дошта, робитаҳои устувор эҷод мегардад.

3. Бо назардошти афзоиши сатҳи коррупсия дар мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва бо мақсади иҷрои уҳдадорихои байналмилали Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муқовимат бо коррупсия ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба коррупсия» илова намудани мафҳуми «Дорошавии ғайриқонунӣ» дар таҳрири зерин зарур аст: «Дорошавии ғайриқонунӣ - афзоиши назарраси дороиҳои (амволи) шахси мансабдор, ки аз даромади қонунии ӯ зиёд буда, манбаи ба дастовардани онҳоро асоснок карда наметавонад».

4. Таърифи мафҳуми шахси мансабдор ба м. 320 КҶ ҚТ дар таҳрири зайл пешниҳод карда мешавад: «Шахсони мансабдор шахсоне мебошанд, ки доимӣ, муваққатан ё бо ваколати махсус мансабҳои роҳбарикунанда ва иҷроиявиро ишғол намудаанд ё вазифаҳои ташкилӣ ва маъмурий ё хоҷагӣ - маъмуриро дар мақомоти давлатӣ, ҳокимиятҳои маҳаллӣ, корхонаҳои воҳиди давлатӣ ё саҳҳомӣ, ширкатҳои, ки саҳмияҳои назоратии он ба давлат тааллуқ доранд, инчунин дар ташкилотҳои тижоратӣ ё дигар ташкилотҳо иҷро менамоянд».

5. Бо мақсади пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ ба КҶ ҚТ ворид намудани тағйиру иловаҳои зерин ба мақсад мувофиқ аст:

а) Пешниҳод мегардад, ки ба КҶ ҚТ моддаи нав, моддаи 269¹ дар таҳрири зерин илова карда шавад:

«М. 269¹. Дорошавии ғайриқонунӣ

1) Афзоиши назарраси дороиҳои шахси мансабдор нисбат ба даромадҳои қонунии ӯ, ки оқилона асоснок карда наметавонад,

...ҷазо дода мешавад

2) Ҳамин кирдор, агар:

а) ба миқдори калон анҷом дода шуда бошад, -

б) аз тарафи намояндаи ҳокимият бо истифодаи вазифаҳои хизматӣ,

..... ҷазо дода мешавад».

Эзоҳ.

1. Афзоиши назарраси дороиҳо дар моддаҳои қайдгардида ҳаҷми пул, арзиши қоғазҳои қиматнок, амволи дигар ё фоидаи хусусияти амволи ё

ғайримулкӣ эътироф карда мешавад, ки аз нишондиҳандаи ҳисобшудаи муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вақти содир кардани ҷиноят аз се ҳазор маротиба зиёд аст.

2. Амали дар ин модда пешбинишуда дар ҳаҷми қалон содиршуда эътироф карда мешавад, агар миқдори пул, арзиши қоғазҳои қиматнок, амволи дигар ё фоидаи хусусияти амволӣ ё ғайримолумулки дошта аз нишондиҳандаи ҳисобшудаи муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вақти содир кардани ҷиноят панҷ ҳазор маротиба зиёдтар бошад».

6. Сабаб ва шароити содир гардидани ҷиноятҳои коррупсионӣ дар шароити қонунии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз инҳо иборат аст:

- тафрикаи зиёди иҷтимоии аҳоли аз рӯи дараҷаи таъмини моддӣ;
- бечазои ё татбиқи ҷазои нисбатан сабук барои содир намудани ҷиноятҳои хусусияти коррупсионидошта;
- рушди иқтисоди сояфкан, ҷинояткори муташаккилона дар ин самт;
- анъанаҳои коррупсионӣ, интиҳоб, ҷойгиркунӣ ва тарбияи номатлуби мансабдорон, назорати пасти давлатӣ ва ҷамъиятӣ аз болои фаъолияти ҳаррӯзаи онҳо;

- номукаммалии қонунгузори зиддикоррупсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мавҷудияти шумораи зиёди камбудҳо ва бархӯрдҳо дар он. Аз ҷумла, дар байни сабабҳои коррупсионии қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, қайд намудани имконияти васеи таҳияи қоидаҳои идоравӣ ва маҳаллӣ, муайян намудани салоҳиятҳои васеъ, мавҷуд набудани расмиёти дахлдори маъмурӣ, талаботҳои аз ҳад зиёд нисбати шахсон барои амалӣ намудани ҳуқуқҳои худ ва ғайра;

- ҷой надоштани маҳдудиятҳо махсус ва мушаххасгардида барои хизматчиёни давлатӣ дар соҳаи муайяни фаъолият (идораи амволи давлатӣ, андоз, муносибатҳои гумрукӣ ва ғ.);

- ҷой надоштани ҷавобгарии хизматчиёни давлатӣ барои ҳуқуқвайронкунонии маъмурӣ, набудани назорат, аз ҷумла назорати ҷамъиятӣ аз болои мақомоти давлатӣ ва хизматчиёни давлатӣ;

- паст будани дараҷаи фарҳанги ҳуқуқӣ ва маънавии гурӯҳҳои алоҳидаи аҳоли ва шахсони мансабдори давлатӣ;

7. Пешниҳодҳо оид ба тақмили пешгирии криминологии ҷинояти коррупсионӣ:

- ташаккули идеологияи таҳаммулнопазирӣ нисбат ба коррупсия тавассути ташкили механизми самарабахши ҳуқуқӣ ва иҷтимоӣ барои шахрвандон дар бораи зухуроти коррупсия, аз ҷумла барномаҳои мубориза бо коррупсия дар стандартҳои муассисаҳои таълимӣ.

- таъмини иштироки фаъоли ҷомеа дар пешгирии ҷинояткори коррупсионӣ;

- тақвияти татбиқи намудҳои электронии ҳукумат барои таъмини шаффофияти хизматрасонии давлатӣ.

8. Пешниҳодҳо оид ба тақмили пешгирии махсуси криминологии ҷинояти коррупсионӣ:

- таъсис додани феҳристи ягона ва дар он сабт намудани шахсоне, ки амалҳои ғайриқонунии дорои хусусияти коррупсионӣ доштаро содир намудаанд;

- истифода намудани стандартҳои байналмилалӣ рафтори зидди коррупсионӣ шахсони мансабдорро дар Кодекси одоби хизматчиёни давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- такмил додани фаъолияти мақомоти мубориза бо коррупсия, ки ба пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ нигаронида шудааст;

Аҳамияти назариявӣ диссертатсия дар таҳияи асосҳои назариявӣ коркарди низоми донишҳои мавҷуда оид ба масъалаҳои мубориза бар зидди коррупсия ифода меёбад. Инчунин натиҷаҳои таҳлил ба пайдоиши тасаввурот оид ба маҷмӯи воситаҳои қонунии мубориза бар зидди коррупсия ғайриқонунӣ мусоидат намуда, барои тадқиқоти минбаъда дар ин соҳа замина мегузоранд.

Аҳамияти амалии диссертатсия дар он ифода меёбад, ки хулосаву пешниҳодоти муаллиф метавонанд, дар самти такмили фаъолияти қонунгузорӣ дар соҳаи мубориза бар зидди коррупсия, дар амалияи ҳуқуқатбиқкунии мақомоти тафтишоти пешакӣ ва суд оид ба ошкор, таҳқиқ ва таснифи ҷиноятҳои мазкур, зимни омода намудани қарорҳои Пленуми Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади таъмини татбиқи дуруст ва яхелаи қонунгузорӣ оид ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои коррупсионӣ ҷониби судҳо мавриди истифода қарор дода шаванд.

Маводи тадқиқоти диссертатсионӣ метавонад, дар ҷараёни таълим дар муассисаҳои олии хангоми тадриси фанҳои ҳуқуқи ҷиноятӣ, курсҳои махсуси «Ҷиноятҳо ба муқобили ҳокимияти давлатӣ» ва «Асосҳои илмӣ бандубасти ҷиноятҳо» истифода шаванд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳо. Эътимоднокии таҳқиқот тавассути истифодаи усулҳои илмӣ, таҳлили қонунгузориҳои ватанӣ, байналмилалӣ ва хориҷӣ, омӯзиши адабиёти илмӣ ва рисолаҳо оид ба мавзӯи таҳлил ба даст оварда шудааст.

Эътимоднокии таҳқиқоти диссертатсионӣ, инчунин аз истифодаи заминаҳои васеи амалӣ, ки дар шакли маълумотҳои оморӣ, ҷамъбасти маводи таҷрибаи судӣ оварда шудаанд, бармеояд. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ба он хотир эътимодноканд, ки онҳо дар асоси таҳлили Конститутсия, Кодекси ҷиноятӣ, Кодекси мурофиаи ҷиноятӣ, Консепсияи сиёсати ҳуқуқӣ, Стратегияҳои муқовимат бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қарорҳои Пленуми Суди Олӣ ва ғайра ба даст омадаанд.

Мутобикати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ ва мазмуни таҳқиқот ба шиносномаи ихтисоси 12.00.08 - Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти ҶТ тасдиқ карда шудааст, мутобик мебошад.

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дарачаи илмӣ. Дар ҷараёни таҳқиқ муаллифи диссертатсия ба таври кофӣ санадҳои байналмилалӣ, қонунгузориҳои ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ барои ҷиноятҳои коррупсионӣ, хусусият ва дарачаи ба ҷамъият хавфнокӣ ин

чиноятҳо дар замони муосири рушд, таҳлили таркиби чиноятҳои баррасишавандаро тавсиф намудааст. Ҳамчунин, аз ҷониби диссертант коркарди амалӣ ва назариявии тавсияҳо бахри тақмили қонунгузорӣ ва фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар самти татбиқи меъёрҳои ҳуқуқи чиноятӣ оид ба ҷавобгарии чиноятӣ барои чиноятҳои, ки бо коррупсия алоқаманданд, пешниҳод гардидааст.

Интишорот аз рӯи мавзуи диссертатсия. Доир ба мавзуи диссертатсия ва муҳтавои асосии он аз ҷониби унвончу 12 мақолаи илмӣ, аз ҷумла, 8 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти ҶТ ба таъъ расидааст.

1. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷалаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1–М]. Шарипов Ш.М. Некоторые меры по усилению борьбы с преступностью в сфере экономики и коррупции (взяточничества) для развития предпринимательской деятельности в таджикистане [Матн] /Ш.М. Шарипов// Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ (маҷалаи илмӣ). Бахши илмҳои таърих ва ҳуқуқ. – Душанбе, – 2013. – №4 (53). – С. 256-259.

[2–М]. Шарипов Ш.М. Антикоррупционные меры государства в регулировании рыночных отношений [Матн] /Ш.М. Шарипов// Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ (маҷалаи илмӣ). Бахши илмҳои таърих ва ҳуқуқ. – Душанбе, – 2013. – №4 (53). – С. 259-263.

[3–М]. Шарипов Ш.М. Правовое регулирование вопросов противодействия коррупции в Таджикистане [Матн] /Ш.М. Шарипов// Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷалаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. Душанбе “Сино”, – 2013. №3/3 (112) – С. 107-111.

[4–М]. Шарипов Ш.М. Отражение некоторых статей Конвенции ООН в правовой системе Таджикистана [Матн] /Ш.М. Шарипов// Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (маҷалаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ – Душанбе. “Сино”, – 2013. №3/5 (118) – С. 107-111.

[5–М]. Шарифзода Ш.М. Муқовимат бо коррупсия - яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлат [Матн] /Ш.М. Шарифзода// Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон (маҷаллаи илмӣ-амалӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ, Душанбе, – 2021. №3(23) – С. 96-105.

[6–М]. Шарифзода Ш.М. Мушкилотҳои танзими ҳуқуқӣ ва тақмили қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муқовимат бо коррупсия [Матн] /Ш.М. Шарифзода// Осори Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. Душанбе, – 2021. №4(52) – С.188-197.

[7–М]. Шарифзода Ш.М. Муқовимат бо коррупсия дар замони Шӯравӣ [Матн] /Ш.М. Шарифзода// Осори Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ, Душанбе - 2022. №2(54) – С.130-136.

[8–М]. Шарифзода Ш.М. Коррупсия - яке аз омилҳои таҳдидкунандаи амнияти иҷтимоӣ [Матн] /Ш.М. Шарифзода// Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз Маракази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (маҷаллаи илмӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ. Душанбе, – 2022. Дар арафаи нашр қарор дорад.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар дигар нашрияҳои илмӣ chop шудаанд:

[9–M]. Шарифзода Ш.М. Масъалаҳои ҷинояткорӣ дар самти пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия [Матн] /Шарифзода Ш.М.// Масъалаҳои мубрами ислохоти қонунгузори мурофиавӣ ва фаъолияти ҳуқуқмуҳофизавӣ (Маводҳои конференсияи байналмилалӣ илмӣ - назарявӣ, ш.Душанбе, 25 ноябри соли 2016). – Душанбе: ДМТ, 2016. – С. 142-149

[10–M]. Шарифзода Ш.М. Таъсири коррупсия дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ [Матн] /Шарифзода Ш.М.// Муқовимат бо коррупсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: Роҳҳо ва натиҷаҳои он (Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ амалӣ, ш.Душанбе, 7 декабри соли 2019). ДМТ – Душанбе -2020:, С. 63-69

[11–M]. Шарифов Ш.М. Пешгирии коррупсия аз самтҳои афзалиятнок ва дурнамои фаъолияти мақомоти давлатӣ [Матн] / Ш.М. Шарифов// Дар фаросӯи “Инсон ва қонун”, Пайки Истиклол, (20-солагии истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон) – Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон Душанбе - 2011, С. 98-121

[12–M]. Шарифзода Ш.М. Прокуратура - кафили таъмини меъёрҳои Конститутсия [Матн] /Ш.М. Шарифзода// 20 - солагии амали Конститутсия (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон: Нақши ҷавонон ҳамчун пойдеории ҷомеа ва ҳуқуқи инсон дар он, Академияи ВКД ҚТ (Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-назарявӣ).– Душанбе, – 2014. С. 288-295.

[13–M]. Шарифзода Ш.М. Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз рӯкҳои боэтимодӣ мақоми олии қонунгузори кишвар [Матн] /Ш.М. Шарифзода// Қонунгузорӣ: Маркази миллии қонунгузори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон (маҷалаи илмӣ-таҳлилӣ). Бахши илмҳои ҳуқуқ – Душанбе, – 2016. №4(24) – С. 8-13.

[14–M]. Шарифзода Ш.М. Фаъолият ва дастовардҳои Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даврони соҳибистиклолӣ [Матн] /Ш.М. Шарифзода// Истиқлолияти давлатӣ – таҳкимбахши низоми давлатдории миллӣ Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Инститuti фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи академия А. Баҳоваддинов (Маҷмуаи мақолаҳои конфронси ҷумҳуриявӣ илмӣ –назарявӣ, 10-12 августи соли 2016. Авҷ.ВМКБ). Душанбе, – 2016. С. 184 -194.

[15–M]. Шарифзода Ш.М. Аҳмияти таърихӣ Иҷлосияи XVI Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] /Ш.М. Шарифзода/ Аҳмияти Иҷлосияи XVI Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳкими давлатдории миллӣ ва рушди қонунгузорӣ (Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ – амалӣ, ДМТ). Душанбе, – 2017. С. 48-57.

Мақолаҳои муаллиф оид ба мухтавои диссертатсия ва меъёрҳои муайянкунандаи қонунгузорӣ навишта шуда, таҳлили онҳо дар қисми хулосавии диссертатсия сабт гардидаанд.

Тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои таҳқиқот. Нуқтаҳои асосии таҳқиқот дар конференсияҳои илмӣ-назарявӣ ва илмӣ-амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ бо маърузаҳо пешниҳод шудаанд. Аз ҷумла: дар мавзӯҳои - Масъалаҳои ҷинояткорӣ дар самти пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия (25.10.2016 ДМТ); Муқовимат бо коррупсия - яке аз самтҳои афзалиятноки

сиёсати давлат (9.12.2017 ДМТ); Таъсири коррупсия дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (7.12.2019с. ДМТ); Пешгирӣ ва мубориза бо коррупсия дар партави паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (13.11.2020с. ИИФСҲ АМИТ); Мушкилотҳои танзими ҳуқуқӣ ва такмили қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти муқовимат бо коррупсия (24.05.2021 АВКД ҚТ); Муқовимат бо коррупсия дар замони Шӯравӣ (26.03.2021с. АВКД ҚТ); “Коррупсия яке аз омилҳои таҳдидунондаи амнияти иҷтимоӣ” (29.12.2021с. МТС назди Президенти ҚТ) ва ғайра нашр шудаанд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, 2 боб, шаш зербоб, хулоса ва номгӯи адабиётҳо (маъхазҳо) иборат мебошад. Ҳаҷми умумии диссертатсия 234 саҳифаро дар бар мегирад.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

1. Диссертатсия таҳқиқоти мантиқан анҷомёфта буда, ягонагии дохилӣ дорад ва аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои натиҷаҳо ва нуқтаҳои нави илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшаванда мебошад, ки дар он саҳми шахсии муаллифи диссертатсия ба назар мерасад. Рисолаи мазкур ба талаботи манзурнамудаи банди 17-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

2. Диссертатсияи Шарифзода Ш.М., дар мавзӯи “Пешгирии ҷиноятҳои коррупсионӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси: 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ тавсия қарда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ қабул қарда шудааст. Дар ҷаласаи кафедра иштирок доштанд: 18 нафар. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарafdор” – 18, “зид”- 0, “бетараф”- 0, протоколи № 6 аз 15 июни соли 2022.

Раиси ҷаласа:

И.в. мудири кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ
ва муқовимат бо коррупсияи факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ

Раҳмонзода М.Ҷ.

Котиби ҷаласа:

дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ
ва муқовимат бо коррупсияи факултети
ҳуқуқшиносии ДМТ

Холиқзода Ш.Л.

Имзои Раҳмонзода М.Ҷ. ва Холиқзода Ш.Л. ро
тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо ва қорҶои махсус Тавқиев Э.Ш.